

FOTO: JULIUS DUBRAVAY

PETER ŠTRPKA

Keď orgány činné v trestnom konaní s tými prostriedkami, ktoré majú k dispozícii, nevedeli proti kolegovi vzniesť obvinenie, ako ho máme potrestať my s našimi prostriedkami?

Čierne ovce nekryjeme

Komora advokátov trestá, ale nemôže nahrádzať políciu a súdy

Případu videí z polovnickej chaty, na ktorých sú ich kolegovia, sa už advokátska komora venuje. Rovnako ďalším „čiernym ovciam“ zo svojich radov. „Nefunguje u nás žiadna fašná kolegialita,“ hovorí a dodáva, že advokátov, ktorých činy vyšetruje aj polícia, nemôžu potrestať za rovnaký skutok, ak im štát zatiaľ nedokázal vinu. Ako

vysvetľuje, pre mnohých je verejné pokarhanie oveľa horším trestom ako finančná pokuta. O tom, prečo je nebezpečná obsesia kajúcnikmi a nízke tresty pre korupčníkov, ktorí sa priznávajú, a čo môže spôsobiť, o vzťahu komory k ministerke Márii Kolikovej, ale aj o tom, že spory medzi generálnym a špeciálnym prokurátorom nás môžu priviesť k obrovským problémom, sa s predse-

dom disciplinárnej komisie Slovenskej advokátskej komory PETROM ŠTRPKOM (43) rozprávala JULIÁNA BIELIKOVÁ.

Ministerka spravodlivosti Mária Koliková chce okrem súdnicstva reformovať advokátsku komoru. Ako to vnímate?

Nebránime sa diskusií o zmysluplnej reforme, ak sú nejaké náznaky nefunkčnosti systému

komory. Ja som také náznaky za ostatné obdobie nepostrehol. Komora zastáva názor, že je funkčná a efektívna. Diskusia s pani ministerkou na odbornej úrovni neprebíha. Snažili sme sa však reagovať na návrhy, o ktorých sme sa dozvedeli z verejných zdrojov, napríklad z médií. Takto to trvá asi dva roky, odkedy je ministerka v úrade. Najskôr nám chcela odňať celú disciplinárnu agendu, po-

toto je cesta pre Slovensko, keďže treba zohľadniť aktuálne spoločenské aj historické a geografické súvislosti. Malo sa o tom diskutovať na vnútroštátnej úrovni, nie pred zástupcami Benátskej komisie. Podľa tej nebolo preukázané, že by systém našej komory bol nefunkčný. Zároveň zo stanoviska vyplýva, že komisia nepodporuje zásahy do fungujúcej samosprávy a skôr upozorňuje na negatíva návrhov ministerky. Nerozumiem, prečo bola zo strany ministerstva snaha závery prezentovať tak, že my komisia dla za pravdu. Ak si celý text stanoviska prečítate s pozorovaním, zistíte, že to tak rozhodne nie je.

Ministerka pred Benátskou komisiou vyčítala advokátskej komore napríklad aj to, že netrestá kolegov, ktorí sa niečím previnia. Vy ste predseda disciplinárnej komisie. Naozaj sa snažíte kolegov pozdrť?

To nie je pravda. Aj v našom stave sú „čierne ovce“ a komora vyvodzuje voči nim zodpovednosť. Ročne prešetrujeme asi 500 stážností, z toho približne sto skončí v disciplinárnych senátoch. Nefunguje u nás žiadna falošná kolegialita. Kto to tak interpretuje, zamieňa si jablkami, keďže sa snaží zodpovednosť štátu preniesť na komoru. Niektoré prípady pochybení advokátov majú totiž trestnoprávnú rovinu a to musia riešiť orgány štátu. Ak advokát spácha trestný čin, napríklad podpláca sudcu, píše rozsudky namiesto neho, vynáša motáky alebo inak mári spravodlivosť, má tieto činy stíhať a trestať štát. Ak je advokát odsúdený za trestný čin, prichádza automaticky o licenciu a je vyškrtnutý zo zoznamu advokátov. Prehrešky advokátov menšej závažnosti stíha komora disciplinárne. Nemôžeme ho však potrestať dvakrát za tú istú vec, aj disciplinárne, aj trestnoprávne, to sa nikde v demokratických štátoch nerobí.

Aké tresty dostávajú advokáti, za aké previnieť?

My máme päť druhov trestov. Písomné napomenutie, verejné napomenutie, peňažná sankcia,

pozastavenie výkonu advokácie a vyčiarknutie zo zoznamu advokátov. Najviac je ukladaných peňažných sankcií. Ešte máme aj prípady verejných napomenutí, pozastavení a vyčiarknutí. Pre niektorých advokátov môže byť tvrdším trestom než pokuta práve verejné napomenutie. Z reputačných dôvodov.

Také napomenutie dostal Kočnerov advokát Andrej Šabík?

Áno. No niektoré médiá nesprávne uviedli, že to bolo za motáky. Uznali sme ho za vinného za to, že vynesol predmet od klienta pri návšteve vo väzbe. Išlo o prázdne kvapky do nosa, chcel ich vyhodit do koša. Nepokladali sme to za správne konanie, a preto dostal verejné napomenutie a pozastavenie výkonu advokácie na rok s podmieneným odkladom na ročnú skúšobnú lehotu. Čo sa týka motákov, tam je vedené trestné konanie a kolega Šabík je v ňom v pozícii svedka. Tlak na nás, prečo sme ho nepotrestali za motáky, je absolútne

Pre spoločnosť je oveľa dôležitejšie kvôli prevencii verejne odsúdiť korupčné správanie, nie sa zamerať iba na to, aký postoj má ku skutku páchatel.

neprimeraný. Keď orgány činné v trestnom konaní s tými prostriedkami, ktoré majú k dispozícii, nevzniesli proti nemu obvinenie, ako ho máme „riešiť“ my s našimi možnosťami? Nejde teda o to, že nekonáme.

Za aké skutky ste kolegov vyškrtli zo zoznamu advokátov?

Išlo napríklad o prípad, keď advokát sfaľoval podpis na dokumentoch pri prebratí právneho zastúpenia alebo keď autorizoval zmluvu k nehnuteľnosti napriek tomu, že nebol prítomný pri jej podpise.

Ako vnímate najnovšie videá z poľovníckej chaty, na ktorých sú vaši kolegovia Marek Pára a syn policajného exprezidenta Pavol Gašpar? Budete to riešiť?

Pokiaľ viem, bolo tam viac kolegov. Tieto videá už rieši naša re-

vízna komisia, keďže komora dostala viaceré podnety. Nerád by som však vstupoval do živej kauzy, ktorá má viacero rozmerov. Budeme sa musieť zaoberať aj tým, či sú videá použiteľné ako zákonné dôkazy, keďže išlo o súkromné rozhovory. Navyše išlo o rozhovory pri príprave obhajoby a musíme zvážiť, či ich nahrávaním a zverejnením nedošlo k zásahu do práva na obhajobu, keďže komunikácia medzi klientom a advokátom podlieha povinnosti mlčanlivosti. Vztahuje sa to aj na rodinných príslušníkov klienta, ak je vo väzbe. Samozrejme, tým nechcem zľahčovať akékoľvek konanie, ktoré je nezulúčiteľné s výkonom advokácie. Preto to všetko bude predmetom nášho vyšetrovania.

Už nejaký čas sú stredobodom záujmu verejnosti kajúnci, ktorí usvedčujú iných. Oni sami väčšinou vyviazuju s nízkymi alebo so žiadnymi trestmi. Nevzniká to riziko, že je výhodnejšie priznať sa a čokoľvek narozprávať, aby sa človek vyhol prísnemu trestu?

Je to celkovo zmena paradigmy fungovania trestného procesu. Môžu sa čiastočne prepísať učebnice trestného práva. Pre kolegov obhajovcov je to výzva. Máme tu veľké korupčné kauzy, veľa ľudí vo väzbe. Nie-

ktorí vyviazli za korupciu s podmienenými trestmi preto, lebo spáchanie činu nepopierali. Iní, ako bývalý špeciálny prokurátor Kováčik, ktorý spáchanie popiera, dostal exemplárny trest. Aj v minulosti však boli takéto postupy kritizované a dochádzalo k paradoxným situáciám, keď pri ukladaní trestu zohrávalo rolu priznanie. Spomínam si na prípad „malej korupcie“ potravínového inspektora, ktorý si vypýtal ako úplatok desať kil ryže a nepribral sa. Dostal päťročný podmienený trest. Na druhej strane inšpektor práce, ktorý žiadal 500-eurový úplatok, sa priznal a dostal podmienku. To sa opakuje aj teraz pri „veľkej korupcii“. Takéto nastavenie systému môže spôsobiť, že advokáti budú odporúčať klientovi radšej priznanie. Najmä v prípade, ak by mu hrozila väzba, ktorej by sa priznaním vyhol. Ako advo- ➔

tom len odvolací stupeň. Nakoniec prišla s možnosťou existencie viacerých advokátskych komôr.

Obrátila sa na Benátsku komisiu, čo je poradný orgán Rady Európy. Aká bola jej odpoveď?

Položila jej dve všeobecné a hypotetické otázky, o ktorých od začiatku hovoríme, že nie sú sporné. V Európe sú štáty, v ktorých o disciplinárnych previneniach advokátov rozhodujú i sudy, aj štáty, kde existuje systém viacerých komôr. A to pani ministerka veľmi dobre vedela. Otázka je, či

→ kát musím klientovi otvorene povedať o všetkých alternatívach. Potom však hrozí, že sa priznajú aj ľudia, ktorí skutok nespáchali. Pre spoločnosť je pritom oveľa dôležitejšie kvôli prevencii verejnej odsúdiť korupčné správanie, nie sa zamerať iba na to, aký postoj má ku skutku pachateľ. Toto postoj má ku skutku pachateľ. Či poľahčujúca okolnosť, ale nie zásadná otázka viny a trestu.

O zlých podmienkach vo väzbe, kde ste aj vy nedávno mali dvoch kolegov, sa hovorí už dlhšie. Robí niečo komora pre to, aby sa zmenili?

Máte pravdu, advokát Martin Ribár strávil v kolúnej väzbe skoro dva roky, ďalší - Ľubomír Križovčenko - vo väzbe zomrel na COVID-19. Situáciu priebežne monitorujeme a podnety dostávame aj od iných kolegov. Na ľudí, ktorí ešte nie sú odsúdení, sa musí hľadiť ako na nevinných. Musia mať adekvátne ubytovanie či stravu, podobne, ako sú zvyknutí v bežnom živote. Pri ich väzbe má totiž ísť o zabránenie ovplyvňovania svedkov, úteku či pokračovania v trestnej činnosti. Nie o formu trestu a už vôbec nie o nástroj na priznanie. V súčasnosti sme v tomto smere výrazne za európskym štandardom.

Pri väzbe sa niekedy využívajú alternatívy, ako sú náramky. Dávajú súdy aj alternatívne tresty?

V tomto má Slovensko rezervy a pachateľov často hádzame do jedného vreca. Očakával by som

väčšiu individualizáciu trestov a tam, kde je to na mieste, by sa mali viac využívať alternatívy.

Nie sú sadzby niekedy príliš prísne? Napríklad v oblasti majetkovej trestnej činnosti?

Je tu výrazná neproporcionálnosť. Po 30 rokoch demokracie nastal čas komplexnej prehodnotiť bezpečnosť jednotlivých skutkov pre spoločnosť a s nimi spojené tresty. Momentálne sme sa zamerali na boj proti korupcii, nemôžeme však za-

budnúť na to, že je aktuálne páchaná aj iná trestná činnosť. Nikdy nie je dobré jednostranné zameranie. Korupcia tu vždy bo-

O zmenách by sa malo odborné diskutovať. Ale za diskusiu nepovažujem to, že sa vaším názorom budem zaoberať, len keď je rovnaký ako môj.

la a bude. Už Aristoteles hovoril, že jej je na svete veľa. Predstava, že sa ju u nás podarí dostať úplne na nulu, je naivná. Obzvlášť, ak je v kolektívnom povedomí nášho národa síce odsúdiť hodná, no malá pozornosť vždy potešujúca. Tým, samozrejme, nechcem povedať, že je to správne.

Verejnosť vníma právo najmä cez rôzne inštitúcie. A v jednej z nich zúri doslova vojna. Čo hovoríte o boji medzi generálnym a špeciálnym prokurátorom? Hovorí sa o zrušení paragrafu 363, ktorý pritom zaviedli v čase, keď bol ministrom práve súčasný šéf špeciálu Daniel Lipšic.

Len zmenou zákona nezmeníme spoločnosť. Môžeme zadefinovať pravidlá správania, ale bude vždy na ľuďoch, ako to dopadne v praxi. Zákony by sa nemali prijímať na jeden konkrétny prípad alebo sa kvôli nemu meniť. K paragrafu 363 urobila komora analýzu, kde uviedla argumenty proti jeho zrušeniu. Čo sa týka vzťahov, je veľmi zlé, ak inštitúcie navzájom bojujú cez médiá. Spôsobuje to pokles ich dôveryhodnosti. Je to podobný problém, ako má advokátska komora s ministrou spravodlivosti. Ona berie kritický postoj

k niektorým jej návrhom, napríklad k súdnej mape, príliš osobne. No ak niekto stojí na čele nejakej inštitúcie, mal by sa, v záujme zachovania dôvery verejnosti v jej fungovanie, cez osobné nastavenia pozviesť. Rôzne žabomyšie vojny, ktorých sme svedkami, nám neprospeievajú. Môžu byť živnou pôdou pre chaos a extrém. Obávam sa, že z toho do budúcnosti nevznikne nič dobré.

Ministerka chcela reformovať súdnictvo, vyzeralo to však tak, že v princípe dôjde k minimálnym zmenám, ktoré pôsobia skôr ako kozmetické úpravy. Čo si o nich myslíte?

Opakovane sme vyzývali na diskusiu, no veľa z nich nebolo. Návrh novej súdnej mapy sa viačkrát menil. Teraz je na stole už tretia, oklieštená verzia. Majú sa zväčšiť obvody okresných a krajských súdov. Krajské budú tri namiesto pôvodných ôsmich, pričom tých zrušených päť ostane zachovaných ako pracoviska. Potom však nerozumiem, prečo má byť krajským súdom Trnava, Žilina a Prešov. Nesedí to ani historicky, ani geograficky. Ja osobne to už ani nevnímam ako reformu. Chápem, že to má byť prioritou v rámci plánu obnovy. Bez širších zmien to však nebude fungovať. Čo s prokuratúrami, úradmi práce sociálnych vecí a rodiny, ktorých činnosť je viazaná na jednotlivé súdne konania? Totosi výzaduje oveľa širšie zmeny vo verejnej správe než len úpravu obvodov súdov. Negatívne vnímam aj fakt, že to ovplyvní dostupnosť súdov pre ľudí. Na spravodlivý rozsudok totiž nestačí len špecializácia sudcov. Na konci dňa teda reforma nemusí mať efekt zlepšenia dôvery v súdnictvo. V minulosti boli podobné pokusy s kauzálnou príslušnosťou súdov. Napríklad pracovnoprávna agenda bola v roku 2015 presunutá na osem okresných súdov. Doteraz však nie je vyhodnotené, či to bolo vôbec efektívne. A teraz sa to má opäť bez diskusie meniť. O zmenách by sa malo odborné diskutovať. Ale za diskusiu nepovažujem to, že sa vaším názorom budem zaoberať, len keď je rovnaký ako môj. ■

KOLEGOV TRESTÁME

Pre niektorých advokátov môže byť verejná napomenutie tvrdším trestom než pokuta. Lebo majú potom problém s reputáciou.

FOTO: JULIUS DUBRAVSKÝ